

קרן אור מבצבת מתוך החשכה

לעיתים נדמה שהעולם ציני ואפל, מלא באינטרסים זרים. בפרשת שמות אנו מכירים את דמותה של בתיה בת פרעה, שבתוך הגהינום סביבה הצילה את משה ובאצילות הרואית מסרה את נפשה עבורו. זו קרן אור ראשונה שאחריה באו רבים בהיסטוריה האנושית. על דרכו של אלוקים לנסוך באדם תקווה ואמונה.

חסד מובן מאיליו

לפני כמה שנים איבד סוחר בבורסת היהלומים בישראל שקית עם יהלומים יקרים בשווי של מאתיים אלף דולר. הוא ובנו התרוצצו וחיפשו בכל המתחם, אבל כל חיפושיהם היו לשווא, הם לא הצליחו למצוא שום דבר.

הם ניסו לבחון את מצלמות האבטחה, אבל גילו שאותו אזור לא היה בטוח המצלמות. והחמור מכל: היהלומים הללו בכלל לא היו שייכים אליהם ולכן גם לא היה ביטוח עליהם.

באותה שעה הלך ברחוב יהודי דתי, סוחר יהלומים גם הוא, שהבחין בשקית שקופה מונחת על הרצפה. הוא הבין שזה משהו שצריך להרים וגילה בתוכה את היהלומים. הוא מיהר להעביר את השקית למחלקה המשפטית במתחם הבורסה, והאבדה הוחזרה לבעליה.

המוצא הישר טען שלא עלתה בו מחשבה לרגע לקחת את השקית לעצמו. הוא חונך מקטנותו שהוא לא נוגע במה שלא שייך לו. בעל האבדה התרגש ונתן למוצא סכום כסף בתור הכרת תודה על מעשהו האצילי.

לאחרונה התרחש סיפור דומה בקונטיקט. רב אורתודוקסי רכש דרך האינטרנט שולחן משרדי בפחות ממאתיים דולר. את השולחן הוא רכש מאת אישה אלמנה. כשהוא ניסה להכניס את השולחן למשרד, הוא גילה שהדלת צרה מידי, והוא נאלץ אפוא לפרק את השולחן. תוך כדי עבודה

הוא גילה מאחורי מגירת השולחן שקית לבנה ובתוכה שטרות של מאה דולר. הוא ספר את השטרות והגיע לסכום של מאה אלף דולר בקירוב.

הרב אמר מיד לאשתו: זה לא שלנו! אנחנו מוכרחים להחזיר את הכסף לאשה האלמנה שממנה רכשנו את השולחן. התברר שאותה אלמנה הטמינה בשולחן את כל אוצר כספה שבעלה המנוח השאיר לה, ומהסכום הזה היא הייתה אמורה להתפרנס כל ימי חייה. האברך החזיר לאלמנה את מלוא הסכום, ואמר לה שמעולם לא עלתה על דעתו המחשבה לגעת בכסף הזה.

האלמנה הגיבה, שהיא לא מאמינה שיש בימינו עדיין כאלה אנשים ישרים והגונים.

סיפורים מהסוג הזה הם ממש "אזכור לנשימה" עבור כולנו. אנשים רבים מסתובבים בעולם ממורמרים ומיואשים, הם אומרים לעצמם, ודואגים גם להשמיע לכולם, איך "כולם גנבים" ו"כולם רמאים ומושחתים". אם אתה מנסה להיות ישר [?] כולם דופקים אותך ואתה יוצא "פראיר". לא שווה להיות אדם ישר, כדאי להצטרף לחגיגה ולהיות מושחת כמו כולם.

והנה הקב"ה שולח לנו פה ושם סיפורים כאלה שמוכיחים ש"לא פסו אמונים מבני אדם", ישנם עוד אנשים ישרים והגונים בעולם, שכאשר הם מוצאים משהו, למרות הפיתוי הגדול, הם מצליחים לשלוט ביצרם ועושים את הדבר הנכון.

האור שהביאה בת פרעה

בפרשת השבוע, שמות, אנחנו מתחילים לקרוא את הסיפור של גלות מצרים. אנחנו קוראים על פרעה שפוחד מעם ישראל שהולך ומתרבה במצרים. הוא מזמן אפוא את יועציו וביחד הם הוגים את ה"פתרון הסופי" לבעיית היהודים. הוא מגייס את בני ישראל לעבודת פרך והופך אותם לעם של עבדים.

אחר-כך קורא פרעה למיילדות העבריות ומצווה עליהן להרוג את התינוקות הזכרים בעת שיוולדו. המיילדות העבריות מסכנות את חייהן ולא משתפות פעולה. זהו הדבר הטבעי ביותר שהעבריות לא יהרגו את בני עמן.

כאשר פרעה רואה שהמיילדות העבריות אינן משתפות פעולה, הוא גוזר "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (א, כב) לזרוק כל ילד יהודי שנולד לתוך היאור. המצב היה כל כך חמור עד שבני ישראל התייאשו מללדת ילדים. ובכל התקופה הזאת אף אחד במצרים לא קם להגן על בני ישראל.

וכפי שרואים גם בסיפור שהתרחש כמה שנים מאוחר יותר, כאשר משה יצא לראות בסבלות אחיו, הוא ראה שוטר מצרי שמעוניין להרוג יהודי, כפי שהתורה מספרת ש"ויפן כה וכה וירא כי אין איש" (שמות ב, יב). אחד הפירושים בזה הוא, שמשה פנה לצדדים וראה שאין אף אדם שקם להגן על היהודים, כי במצרים של אותם ימים דם יהודי היה הפקר רח"ל.

כאשר קוראים סיפור כזה, זה מעורר ייאוש. מגיעים למסקנה שאין תקווה לאנושות, או שכולם רוצחים או שכולם אדישים לנוכח המצב החמור, ואפילו הצדיקים שבהם לא מוכנים להגן על יהודי חסר אונים.

והנה בתוך כל החשכה הזאת בוקע אור קטן. זהו הסיפור עם משה הקטן שאמו מניחה אותו על שפת היאור, ואז הנסיכה המצרית, בת פרעה, יורדת ליאור ומגלה את התינוק ומכריזה כי "מילדי העברים זה" (ב, ו). כיצד היא ידעה שהוא ילד עברי? בפשטות לא נראה שהיה סימן כלשהו שהעיד על כך. זאת היתה למעשה אינטואיציה נכונה ומדויקת של בת פרעה שהחליטה באותם רגעים גורליים לעשות מעשה אצילי.

החוק במצרים היה, כאמור, שחייבים להטביע כל תינוק עברי, ובוודאי שהיא ברתור בתו של המלך חייבת לציית לחוק של אביה. אבל במקום להטביע את התינוק, היא משתה אותו מן המים ואימצה אותו לבן. גם אם היא היתה רק מחזירה אותו לידי העברים בני עמו בזה מעשה הרואי ואצילי במיוחד. אבל היא לא עשתה זאת אלא חירפה את נפשה, אימצה את התינוק והכניסה אותו לבית פרעה. גם השם שהיא העניקה

לתינוק הסגיר את אצילותה וגבורתה ואת העובדה שהיא לא נכנעה לצו של אביה, "ותקרא שמו משה כי מן המים משיתיהו" (ב, י).

משה רבינו לא נקרא בשם שהוריו העניקו לו כשנולד, אלא דווקא בשם שבת פרעה נתנה לו, משום שהיא סיכנה וחירפה את נפשה ואת חייה בעבורו. ובלשון המדרש: "שכרן של גומלי חסדים אע"פ שהרבה שמות היה לו למשה, לא נקבע לו שם בכל התורה אלא כמו שקראתו בתיה בת פרעה ואף הקב"ה לא קראו בשם אחר" (שמו"ר א, כו; ראה 'שיחות קודשי תשמ"א כרך ב עמ' 447).

אלוקים שולח תקווה חדשה

הסיפור של גלות מצרים הוא סיפור כל כך אפל ונורא, עד שאדם עשוי לשקוע בדיכאון ולחשוב שאין תקווה, הרי כולם שונאים אותנו ומנדים אותנו ואין אף אחד שקם להגן על הנרדפים. ולפתע מתוך החשכה מבצבצת לה "קרן אור" מיוחדת; הקב"ה מראה לנו שבתוך גוב האריות, בתוך ביתו של השליט האכזר ביותר במצרים, מאירה נשמה גדולה ומיוחדת כמו זו של בת פרעה שהייתה "חסידת אומות העולם" הראשונה בהיסטוריה.

זו הסיבה שבת פרעה זכתה שהקב"ה יאמץ אותה כבתו, ובלשון המדרש: "אמר לה הקב"ה הֲמֵשָׁה לֹא הִיא בְּנֵךְ וְקִרְאָתָא אוֹתוֹ בְּנֵךְ, אִף אֵת לֹא אֵת בְּתִי וְאִנִּי קוֹרָא אוֹתָךְ בְּתִי שְׁנֵאמַר אֱלֹהֵי בְנֵי בְתִיָּהּ בֵּת יְהוָה" (ויק"ר א, ג).

לאחרונה ציינו בישראל מלאות שישים שנה להקמת מוזיאון יד ושם, וחמישים שנה למפעל הנצחת חסידי אומות העולם. רבים מאיתנו ביקרו שם, רובו ככולו של המוזיאון משרה אווירת דכדוך ועצב. אבל אז מגיעים ל"שדרת חסידי אומות העולם" ששם הונצחו כמעט עשרים וחמישה אלף גויים שסיכנו את חייהם כדי להציל יהודים.

העובדה שיש אלפי יהודים שסיכנו את חייהם למען הצלת יהודים אחרים הֲיִיא נורמלית וטבעית, כך צריך להיות. אבל זה שכל כך הרבה גויים

סיכנו את חייהם למען יהודים ולא היו מוכנים להמשיך לשבת בצד באדישות, בזה הם ממשיכים את המסורת המיוחדת של בת פרעה. הם האנשים שמעניקים תקווה לאנושות כולה ולאמונה ש"לא פסו אמונים מבני אדם".